

Septakord VII. stupně

Septakord na VII. stupni (*h-d-f-a/as*) uzavírá látku hlavních septakordů. Je tvořen kombinací tónů dominantního a subdominantního kvintakordu, proto jej označujeme **DS⁷** (Písmena by měla být škrtnuta diagonálně zdola nahoru, což nám ovšem textový program neumožňuje.) ***g-h-d + f-a(as)-c***

V durové tónině a v mollové melodické se vyskytuje septakord VII. stupně v podobě **septakordu zmenšeně malého** (*h-d-f-a*), v mollové harmonické a v durové harmonické v podobě **septakordu zmenšeně zmenšeného** (*h-d-f-as*), verzi aiolské neuvádíme, protože neobsahuje citlivý tón, na kterém je akord **DS⁷** postaven. Charakteristický disonantní interval zmenšené kvinty lze nalézt mezi primou a kvintou septakordu (*h-f*), v případě harmonických tónin i mezi tercií a septimou akordu (*d-as*).

Ve čtyřhlasé úpravě se v základním akordu ani v obrazech nic nevynechává ani nezdvojuje, akord je rozváděn do obrátů tónického kvintakordu a využíván je k tomu tzv. **kombinovaný rozvod**, tedy rozvod dvěma směry, přičemž tóny dominanty (*g-h*) jsou vedeny stupňovitě vzhůru (stoupají) a tóny subdominanty stupňovitě dolů (klesají).

Obraty septakordu VII. stupně – princip tvoření obrátů septakordu VII. stupně je shodné s tvořením obrátů jakéhokoli jiného septakordu, opět tedy záleží na tom, který tón je umístěn do basu.

Užití tónů v basu u septakordu VII. stupně **DS⁷** v C dur tónině:

Tón v basu	h	d	f	a/as
Název obrátu	septakord	kvintsextakord	terckvartakord	sekundakord
Značka akordu	7	6/5	4/3	2

Rozvod akordu VII. stupně – v přísném rozvodu vzniká u tónického kvintakordu typická zdvojená tercié, lze se jí případně vyhnout buď uvedením akordu v jiné než septimové poloze, kde je pak možné postupovat všemi vrchními hlasy paralelně, nebo užít při rozvodu septimové polohy volný kvintový skok původní tercié akordu.

DS⁷ T DS⁷ T DS⁷ T

Rozvod obrátů DS⁷ – také u obrátů akordu je užíván kombinovaný rozvod, tedy původní prima a tercié akordu stoupají, kvinta a septima klesají. V rozvodných sextakordech neužíváme tvar terciové polohy se zdvojeným basovým tónem (známe z látky sextakordů), v případě rozvodného kvartsextakordu vzniká tvar se zdvojenou tercií (basový tón se ve vrchních hlasech nevyskytuje).

DS⁵/₃ T⁶ DS⁴/₃ T⁶ DS⁴/₃ T DS² T⁴

Tabulka rozvodů DS⁷:

- DS⁷ – T
- DS^{6/5} – T⁶
- DS^{4/3} – T⁶, T
- DS² – T^{6/4}

Další zacházení se septakordem VII. stupně:

Rozvod akordu – je užíván zejména v podobě akordu zmenšeně zmenšeného (tón as v durové tónině je vysvětlován jako výpůjčka ze stejnojmenné moll či součást durové harmonické), v rámci kadencí lze obraty DS^7 užít následně na lehké době po akordech dominanty či subdominanty, pokud jsou dále vedeny do tóniky.

D⁴/₃ DS^{7b} S DS⁴/_{3b} T

Je-li použit před akordy dominanty a subdominanty, nemá význam samostatného akordu, nýbrž vzniká pouhým melodickým vedením hlasů (podobně jako D⁷ vedený z D do VI. stupně pomocí klamného spoje).

DS^{7b} D⁶/₅ T DS⁴/_{3b} S+⁶/_b T DS⁶/_{5b} S+⁷ T⁶

Částečný rozvod – nastává v případě vedení akordu do akordů III. nebo VI. stupně.

DS⁶/_{5b} III DS^{7b} VI⁶

Tvoření septakordů:

Zadání 1: Jmenujte tóny septakordu DS^7 v různých tóninách (na příslušném stupni – citlivém tónu tóniny vyjmenujeme septakord a přidáváme tónům posuvky podle předznamenání zadané tóniny) G dur, fis moll, B dur, Es dur, e moll, a moll, D dur, H dur

Zadání 2: Zapište septakord VII. stupně do určených tónin, dodržte zadanou polohu akordu

A dur	F dur	G dur	d moll	B dur	E dur	h moll	cis moll
3	5	4	4	6	2	3	5
DS ⁷	DS ⁶ / ₅	DS ⁴ / ₃	DS ²	DS ⁴ / ₃	DS ²	DS ⁶ / ₅	DS ⁷

Zápis obrátů DS^7 v různých polohách: Zapisujeme akordy tak, aby vzdálenost mezi basovým a sopránovým tónem odpovídala intervalu určenému číslem polohy

Zadání 3:

g moll	B dur	Ges dur	f moll	H dur	As dur	e moll	Fis dur
4	6	3	3	2	3	6	5
DS^2	$\text{DS}^{\frac{4}{3}}$	$\text{DS}^{\frac{6}{5}}$	$\text{DS}^{\frac{4}{3}}$	DS^2	$\text{DS}^{\frac{6}{5}}$	$\text{DS}^{\frac{4}{3}}$	$\text{DS}^{\frac{6}{5}}$

Rozvod septakordu VII. stupně:

Zadání 4:

Rozvádíme základní tvary akordu DS^7 . V první polovině zadání užívejte přísný rozvod, v druhé polovině rozvádějte do plných akordů:

As dur	H dur	g moll	D dur	Es dur	G dur	e moll	Des dur
3	7	5	5	7	3	5	3
DS^7 T	DS^7 T	DS^7 T	DS^7 T	DS^7 T	DS^7 T	DS^7 T	DS^7 T

Zadání 5:

Rozvádíme obraty akordu DS^7 .

es moll	a moll	A dur	F dur	d moll	E dur	H dur	D dur
6	4	6	6	2	3	3	6
$\text{DS}^{\frac{6}{5}}$ T ⁶	$\text{DS}^{\frac{4}{3}}$ T	DS^2 T ⁶ ₄	$\text{DS}^{\frac{4}{3}}$ T ⁶	DS^2 T ⁶ ₄	$\text{DS}^{\frac{4}{3}}$ T	$\text{DS}^{\frac{6}{5}}$ T ⁶	$\text{DS}^{\frac{4}{3}}$ T ⁶

Číslovaný bas:

Již tradičně postupujeme nám známým způsobem – označíme v celém příkladu funkční značky k akordům a poté doplňujeme vrchní hlasy. Akordy VII. stupně označujeme funkční značkou DS^7 .

U akordů VII. stupně je výhodou, že v nich žádné tóny nevynecháváme ani nezdvoujeme, užíváme tedy ve čtyřhlasu všechny 4 tóny akordu a dále s nimi zacházíme tak, jak nám předepisují pravidla rozvodů. Bez určení funkční značky nelze septakord DS^7 správně rozvést.

U obrátů akordu opět hledáme základní tón o příslušný interval níže (shodný postup jako u D^7 i akordů II. stupně) a od něj si celý akord vyjmenujeme. Tón, který byl uveden v basu se už ve vrchních hlasech neobjevuje.

Zadání 6:

Výchozí poloha (5)

6 $\frac{6}{5}$ - 7 6 $\frac{6}{5}$ 7
3 -

Pomlčka v číslovaném basu znamená ležící tón z předchozího akordu, tedy i stejné číslo. Při doplňování funkčních značek nás ve složitějším číslování vždy zajímají sousedící číslice ($\frac{6}{5}/3 - \frac{6}{5}$, tedy kvintsextakord, základní tón tudíž hledáme o tercii níž, $-\frac{4}{-}$ znamená $\frac{6}{4}/3 - \frac{4}{3}$, tedy terckvartakord, základní tón tudíž hledáme o kvintu níž).

Výchozí poloha (3)

2 $\frac{6}{4}$ 7 2 6 $\frac{6}{5}$ 6 6 7

Řešení zadání:

Zadání 1:

fis-a-c-e, eis-gis-h-d, a-c-es-g, d-f-as-c, dis-fis-a-c, gis-h-d-f, cis-e-g-h, ais-cis-e-gis

Zadání 2:

A dur F dur G dur d moll B dur E dur h moll cis moll

3 5 4 4 6 2 3 5

DS⁷ DS₅⁶ DS₃⁴ DS² DS₃⁴ DS² DS₅⁶ DS⁷

Zadání 3:

g moll B dur Ges dur f moll H dur As dur e moll Fis dur

4 6 3 3 2 3 6 5

DS² DS₃⁴ DS₅⁶ DS₃⁴ DS² DS₅⁶ DS₃⁴ DS₅⁶

Zadání 4:

As dur H dur g moll D dur Es dur G dur e moll Des dur

3 7 5 5 7 3 5 3

DS⁷ T DS⁷ T DS⁷ T DS⁷ T DS⁷ T DS⁷ T DS⁷ T DS⁷ T

Zadání 5:

es moll a moll A dur F dur d moll E dur H dur D dur

6 4 6 6 2 3 3 6

DS₅⁶ T⁶ DS₃⁴ T DS² T₄⁶ DS₃⁴ T⁶ DS² T₄⁶ DS₃⁴ T DS₅⁶ T⁶ DS₃⁴ T⁶

Zadání 6:

T S T⁶ DS₃⁶ D₄ T DS⁷ T S⁶ T ID₅⁶ D⁷ T

T D DS² T⁶₄ S ID⁷ D D² T⁶ DS⁶₅ T⁶ II⁶ D D⁷ T